

Sigurnost prehrambenih proizvoda u

Europi nalazi se na samom vrhu

~~prioritetne liste~~. Od godine 2000. još

se spooštravaju ionako veoma strogi

propisi ~~EU~~, kako bi se sa sigurnošću

—masno

H liste prioriteta

{ više

H Europske unije

{ sasvim

utvrdilo da su prehrambeni proizvodi
Europljana maksimalno sigurni. Novi
koncept spaja međusobno proizvodne faze:
prehrambeni proizvodi i stočna hrana
prijevodno se prate od proizvođača do

{ idanje

{ različite

—masno

{ na njihovom putu

potrošača. Nadležne vlasti ~~EU~~ poduzimaju
opsežne procjene rizika i postojano
pribavljaju najbolja moguća stručna
mišljenja prije no što neki proizvod,
dodatak, nadopuna ili genetski

H Europske unije

— područeno

{ centrirano — masno

modificirani organizam bude dopušten ili
zabranjen. To vrijedi za sve prehrambene
proizvode i stočnu hranu, svejedno
dolaze li oni iz ~~EU~~ ili iz trećih
zemalja. Sigurnost ne znači

{ } Arial

H Europske unije { nekih

uniformiranost. ~~EU~~ potiče raznolikost
bazi kakvoće. Europski pravni propisi
štite one tradicionalne prehrambene
proizvode i proizvode iz određenih
regija i brinu za to da ih potrošač može

{ H Europska unija { kvalitativnu

{ H M

H nije

H različitih

{ također

— masno

razlikovati od krivotvorina. Europska
unija u sve većoj mjeri potiče ~~svoje~~
poljoprivrednike da u prvi plan
stavljuj kakvoću – ne samo kada je
riječ o prehrambenim proizvodima, nego i

{ H M

{ izvanrednu

— područeno

obzirom na okoliš. EU također poštuje pravo potrošača na informaciju i slobodu odlučivanja. Ona potiče javne rasprave, zahtjeva izražajno snažne oznake i objavljuje stručna mišljenja koja

dobiva, kako bi potrošači mogli imati povjerenje u hranu koju konzumiraju. Želja europskih potrošača jest da je hrana koju kupuju sigurna i zdrava. EU nastoji da hrana koju konzumiramo

zadovoljava jednake visoke standardi za sve građane, svejedno dolazi li ona iz tuzemstva ili inozemstva, iz EU ili iz drugih zemalja. Postojano se radi na poboljšanju prehrambenih proizvoda; osim

toga, posljednjih se godina veoma opsežno radilo na Pravu o prehrambenim proizvodima prije no što ga se dovelo u novi oblik. To se dogodilo kao reakcija na skandale o prehrambenim proizvodima

90.-ih godina o kojima su novine naveliko pisale, a u vezi proizvoda zagodenih dioksinom i razrijeđenog maslinovog ulja. EU pravni propisi o sigurnosti prehrambenih proizvoda

trebali bi biti u skladu ne samo s najnovijim saznanjima, nego bi oni potrošaču trebali pružiti i što je moguće više informacija o tome koji sve rizici mogu postojati, što se sve

H Europska unija
 } L r nadalje, diskusije
 - kurziv
 - Times New Roman

L područeno
 H Europska unija

Iko Iki H M

H Europske unije
 } r daljnjem

H prošlih
 } područeno
 H današnji
 - Arial

Ru lim lama

H M IP R Europske
 - kurziv unije

R za bolju orientaciju
 - područeno

poduzima, i što valja učiniti da oni budu što manji. Rizik uvjek postoji, no EU čini sve što može kako bi opsežnom strategijom sigurnosti prehrambenih proizvoda i pomoću suvremenih standarda

o prehrambenim proizvodima i čistoći koji se temelje na najnovijim znanstvenim saznanjima, taj rizik ograničila na najmanju mjeru. Sigurnost prehrambenih proizvoda započinje na

poljoprivrednim dobrima. Odgovarajući propisi obuhvaćaju čitavu proizvodnju i prodajni lanac od proizvođača do potrošača, bez obzira na to proizvodi li se hrana u EU ili se pak ona uvozi iz

drugih dijelova svijeta. Strategija EU o sigurnosti prehrambenih proizvoda oslanja se na četiri stupa: propisi o sigurnosti prehrambenih proizvoda i stočne hrane, neovisna i javno dostupna

stručna mišljenja, mjere za provedbu propisa i za kontrolu procesa, priznavanje prava potrošača, kako bi temeljem potpunih informacija o porijeklu i sastavu proizvoda mogao

odabrati prehrambene proizvode. Sigurnost prehrambenih proizvoda ne znači uniformiranost. Postupak pružanja jamstva o sigurnosti prehrambenih proizvoda jednak je u svim europskim

-masno

} H Europska unija

-kurzir

} H M

} - Arial

H M

Gamma

L

Gamma

H je,

Gamma

H Europskoj uniji

H Europske unije

} - područeno

H M

-masno

Gamma

L

Gamma

} - masno

H M

zemljama, no ipak ima ~~kasnim~~ dovoljno prostora za raznolikost. I tradicionalni proizvodi i lokalni specijaliteti naći će svoje mjesto. Štoviše, EU aktivno potiče raznolikost i kakvoću. Ona

zaštićuje karakteristične ili tradicionalne prehrambene proizvode iz određenih regija ili one koji su proizvedeni određenim postupkom, od krivotvorenja i potiče biološki uzgoj.

Ukoliko je neka zemlja na putu ulaska u EU, ona često mora poduzimati opsežne i skupe mjere kako bi svoje propise prilagodila EU te osvremenila svoje proizvodne i distributivne pogone. Često

ona od EU dobiva financijsku potporu kako bi te ~~potrebne~~ prilagodbe ~~što prije~~ obavila. U iznimnim slučajevima EU može određenoj zemlji nakon pristupa dopustiti izvjesni prijelazni rok, u

kojemu će ona moći obaviti sve potrebne prilagodbe. Stoga trenutno postoje odredbe o iznimnim slučajevima - poglavito za pogone za obradu mesa i ribe - u Republici Češkoj, Letoniji,

² Litvi, Mađarskoj, Poljskoj i Slovačkoj.
³ Najkasnije do prosinca 2007. Moraju dovršiti prilagodbe. Do tada se prehrambeni proizvodi iz pogona koji još ne zadovoljavaju potrebne standarde,

Europske unije HM
 veliku } - područeno
 Europska unija }

} } - područeno
 - Times New Roman
 Γ time - centrirano

Γ kao i do nade } - masno
 Europskoj uniji }

Γ niz H kih H rra
 H nužne H brzo
 } }
 - masno

- kurziv
 } } IM
 Γ, } - područeno 1-4
 - masno Γ te zemlje

mogu prodavati u zemlji u kojoj su proizvedeni. Potrošači u dotičnoj zemlji mogu te ~~tvorevinu~~ lako prepoznati, jer oni na sebi moraju imati oznaku iz koje se da ~~pozna~~ da dolaze iz pogona koji

Γ samo
- kurziv
Η proizvode
Γ samo
Η uvidjeti

još ne zadovoljavaju ~~europeške~~ propise. Za sigurnost prehrambenih proizvoda skrbe opsežne regulative. Prvi propisi o sigurnosti prehrambenih proizvoda doneseni su kada je ~~EU~~ bila još na samom

Η Η Γ Europske unije
Γ Η Γ skladnu
Ι Η Η Europa

početku. Skandali o prehrambenim proizvodima 90.-ih godina pokazali su da je bilo vrijeme da se pojedinačni propisi zamijene jednostavnijim skupnim konceptom. Taj novi koncept ~~je veće~~

} Γ tih opširnih zadataća
} - centrirano
Γ pravo } - mashu Γ iz Europske
} unije
Ι Η Η

mjeri uzeo je u obzir i opasnosti koje dolaze od zagadene stočne hrane. ~~je~~ Toga je nastalo jedno novo naredbeno pravo, koje je ~~pre~~ poznato kao Pravo o prehrambenim proizvodima i koje se

- Arial Η Ι
Ι Η Η Γ od iznimne
Η Η } - centrirano ražnosti.

postupno uvodi od 2002. do 2005. Ono sadrži ne samo načela o sigurnosti prehrambenih proizvoda, nego je to pravo predstavljalo i temelj za sljedećim mjerama: Uveden je termin „mogućnost

I ili Γ godine
} - Arial
Η će
Η re } - mashu

práćenja unatrag: Drugim riječima, svaki pogon koji ima nekakvu vezu s prehrambenim proizvodima ili stočnom hranom - svejedno radi li se o proizvođaču pogonu za preradu ili

Ι Η Γ,

uvozniku - on mora ~~sa sigurnosću~~ jamčiti praćenje cijelog ~~proizvodnog~~ lanca svih prehrambenih proizvoda, stočne hrane i ~~njihovih~~ aditiva - od proizvođača do potrošača. Svaki pogon mora navesti od

koga je dobio robu i komu šalje, tako da se može točno utvrditi prethodna i sljedeća proizvodna faza. Osnovana je Europska agencija za sigurnost prehrambenih proizvoda (EFSA): Time je

objedinjen ~~kad~~ što su ~~ga prije~~ obavljali razni stručni odbori, a javnost se na ~~transparentniji~~ način upoznaje s naučnim procjenama rizika. Jačanje sustava brzog upozoravanja: Pomoći njega Europska

komisija i vlasti EU mogu odmah reagirati u slučaju krize prehrambenih proizvoda, odnosno stočne hrane. Osim toga, proizvođači i pogoni za obradu moraju se držati velikog broja

~~specifičnih~~ pravnih propisa čija je svrha jamstvo da je proizvod ~~tehnološki~~ maksimalno siguran, da je potrošač ~~pedovito~~ informiran i da ima maksimalnu slobodu izbora. To, dakle, može značiti

da EU prihvata jedinstvenu zajedničku regulativu, ili, pak, da se zemlje članice medusobno dogovaraju da će priznavati standarde. Razlike u pojedinostima nebitne su onako dugo dok

u svakom slučaju
 izradi račkog

odgovarajućih
 točno

Se ona
 Uvijek

 tako

} - masno + kurziv

Ina djelatnost jednada

razvidniji M
} - masno
}
} Arial

utvrđenih
 u svakom slučaju M

pravilno
- masno

Europska unija } - centrirano
 jedna drugoj

~~je~~ postiže isti rezultat. Brižljivo se nadgleda što sve može dospjeti u našu hranu prilikom uzgoja proizvodnje i prerade. To započinje sa stočnom hranom, ~~hranom~~ s prehranom životinja, koje

proizvode našu hranu ili koje mi jedemo.

U zadnjih deset godina mnogi skandali oko prehrambenih proizvoda jasno su pokazali koji sve rizici od zaraze dolaze od određene ~~stočne hrane~~, prije

svega kada je riječ o intenzivnom stočarstvu. To je razlog zašto politika EU polaže veliku važnost na zaštitu zdravlja čovjeka i životinja. ~~Tako je~~ zabranjeno prodavati polaznu sirovину за

stočnu hranu, koja bi na bilo koji način mogla predstavljati opasnost po zdravje čovjeka ili životinje ili koja je ~~nogla~~ ~~biti~~ štetna za okoliš. Poljoprivredniku mora po naljepnici biti jasno što

kupuje. Jednako tako zabranjeni su i kemijski aditivi, ukoliko njihova uporaba u hrani nije izričito dopuštena. Njihovo dopuštenje znači da su oni najprije ~~bili~~ podvrgnuti opsežnoj ~~ocjeni~~

od strane Europske agencije za sigurnost prehrambenih proizvoda. No, čak i kada Europska agencija za sigurnost prehrambenih proizvoda smatra da se tom aditivu nema što prigovoriti ~~u vezi~~

H M sratko
Г у srakom slučaju
-područeno H L, 1-2

H na primjer - Arial

Г koji su izazvali pozornost javnosti,
- kurziv

H nih Г vrsta

} - masno Г
Г особито } - masno H Dakle,
Г је, } - Arial

Г Г } H M
Г vec'

Г } - masno
Г novo
H M H pro

} - masno
} - masno
H M

zdravlja, to još uvijek ne znači da će ga i dopustiti. EU daje zeleno svjetlo tek nakon što se uvjerila da je određeni aditiv uistinu svrhovit i da njegova primjena ne dovodi potrošača u zabunu.

H M
↓
□

H Europska unija

-područeno

Posebne odredbe vrijede za dodatke prehrambenim proizvodima, kao što su 5 boje, 6 sladila, 1 emulgatori, 3 stabilizatori, sredstva za zgušnjavanje i sredstva za geliranje. Daljnji propisi

odnose se na sadržaj vitamina i mineralnih tvari u nadopunama hrani, na maksimalnu koncentraciju mineralnih tvari u mineralnoj vodi i na sastav posebnih prehrambenih proizvoda kao što

3 2 1 4
su dijetna i dječja hrana, koja je namijenjena smanjenju tjelesne težine, u medicinske svrhe ili sportašima. Tim su propisima uređeni ne samo dodaci hrani, nego i oni podaci o njima na deklaraciji

proizvoda. Kako bi izbjegla svaki mogući rizik po zdravlje, EU jednako je stoga i kada se radi o količini sredstava za zaštitu bilja kao i veterinarskim lijekovima koji su još uvijek prisutni u

hrani kada ona dođe do potrošača.

Zabranjeno je korištenje hormona za pospješivanje rasta životinja. Nadalje, postoje standardi za tvari koje dolaze u dodir s hranom, naročito za umjetne

la. } 1-6
|,
|,

} □□ - centrirano
} - Arial

1-4
Γ znatnom
Γ profesionalnim
Γ višestrukim - područeno
H M H koji su istaknuti na sredini

-masno H Europska unija

Γ o

- kurziv
□

Γ određene - masno

tvari. Time se hoće jamčiti da hrana ne može biti zagađena. Po ~~europskim~~ pravnim propisima dopuštena je zaštita biljai začina kako bi se zajamčila njihova mikrobiološka sigurnost. Neke zemlje

članice dopuštaju zaštitu i druge hrane kako bi se produljio rok trajanja ili se smanjile opasnosti po zdravlje. No, primjena tog postupka je strogo regulirana, a svakako nije ~~ni tako~~

česta. Prehrambeni proizvodi mogu biti zdravstveno pouzdani samo tada ako dolaze od zdravih životinja. EU veoma je stroga po pitanju nužnosti očuvanja zdravlja životinja ~~prema~~ odgovarajućim

~~veterinarskim~~ postupcima i prevencijama od izbjivanja zaraznih životinjskih pošasti, kao što su gnjiljenje gubice i papaka, svinjske kuge ili ptičje gripe. Ukoliko se one ~~ispak~~ pojave, pomno ih se

prati i poduzimaju se mјere kako bi se spriječilo širenje pošasti. Kako nijedna oboljela životinja ne bi dospjela u hranidbeni lanac, ~~stoga životinje i~~ životinjski proizvodi moraju zadovoljiti

stroge zdravstvene uvjete prije no što ih se uveze u EU ili prije nego što ih se unutar EU uopće smije markirati.

Propisi EU traže i obilježavanje stoke na gospodarstvima, kako bi se sa

u srakom slučaju

postati

Europske unije

-područeno

HM

HM

dodataku

-Times New Roman

-Times New Roman

osobito

HM

u srakom slučaju

Europska unija

HM

veterinarstva

-masno

-masno

H usprkos tome

odgovarajuće

proš

uopće

vi

} n

Arial

SVE

sve

sigurnošću moglo pratiti ~~jezine~~
porijeklo. Već prema vrsti traži se ~~na~~
~~primjer~~ da životinje budu registrirane,
da nose markicu na uhu ili da imaju
životinjsku putovnicu. Računalna

| pop
| životinje
} — M
} — npr.

-područeno

umreženost omogućuje veterinarskim
službama u ~~europskoj~~ EU razmjenu
informacija o slanju živih životinja,
sjemena, embrija, životinjskih proizvoda
i životinjskog otpada unutar EU. Jedno

| čitavoj
} 1-4
} — M
} — H
H Europske
unije

od načela politike EU glasi da se
životinje ne smiju izlagati boli ili
patnji ukoliko se to može izbjegći.

| dostojnih
} — M

Istraživanja su pokazala da je stoka na
gospodarstvima uglavnom zdravija i da

H vecini — hitava — Arial

daje bolju hranu kada se s njom dobro
postupa i čuva sukladno zahtjevima
vrste. Fizička opterećenost (npr. loši
uvjeti čuvanja, transporta ili klanje)
može oštetiti ne samo zdravlje

- Arial

životinje, nego i kakvoću mesa. Svakom
europskom potrošaču stalo je do dobre
stoke, koja mu daje meso, jaja i
mlječne proizvode. Ta briga uzeta je u
obzir u ~~jasnim~~ propisima koji se odnose

| životinja za klanje
} — na primjer
} — neprikladni

na uvjete čuvanja kokoši, ~~svinja i~~
~~teladi~~ kao i na transport i klanje
stoke na gospodarstvima. Ti propisi
prate najnovija saznanja struke i
redovito se s njima usklađuju.

| kurziv

- područeno

| M | životinje
| Europske unije
| 1-5
| —
| — jasnijim

| —
} —

- područeno

Besmisleno je držati se standarda prehrambenih proizvoda i stočne hrane ako se prilikom ~~prilike~~ proizvodnje ili pri opšođenju s njima zanemaruje potrebna higijena. Niski standardi

higijene prehrambenih proizvoda predstavljaju poziv na širenje [salmonelle i listerale], koje mogu dovesti do trovanja hransom. O salmoneli se javnost ~~nadaleko~~ malo informira, kao i o BSE,

premda je opasnost ~~koju one predstavljaju~~ po zdravlje veoma velika. One mogu zaraziti ~~šitav niz~~ prehrambenih proizvoda, kao što su sirova jaja, perad, svinjetina i govedina i svake

godine uzrokuju ~~stotinu~~ smrtnih slučajeva i infekcije kod mnogo tisuća ljudi. ~~Eu~~ za neke od tih opasnosti po zdravlje donijela je specifične propise kao i opće propise o higijeni za sve

prehrambene proizvode i stočnu hranu. Pri primjeni Propisa o sigurnosti prehrambenih proizvoda zadnjih se godina i te opasnosti aktualiziraju. Pogoni prehrambenih proizvoda moraju utvrditi

svaku točku proizvodnog procesa ~~koja je kritična za sigurnost prehrambenih proizvoda.~~ ~~čim~~ se utvrde nepravilnosti, moraju se poduzeti mjere sigurnosti, trajno primjenjivati i postojano ih

} -područeno
Fčesto HM } HM
} -masno
} FNF
Fopasno po život -Arial
Hreoma

} HM
Fužatnoj mjeri HM Hhe
Hde } FNF

Hčitar niz
} -kunziv
H Europejska unija
H posebne
-centrirano

- područeno
} -masno
Fiznova

HSve Hke -područeno F
Hne } -područeno koje su
HKada
Fodgovarajuće
FNF

preispitivati. Manjim proizvođačima ili onima u zabačenim područjima, koji snabdijevaju lokalna tržišta, dopušteni su određeni ustupci, jer bi troškovi tih mještaj mogli ugroziti opstanak tih

pogona. Ipak, proizvođači za koje vrijede izuzeci od higijenskih propisa, svoje proizvode mogu prodavati samo na lokalnom tržištu i samo tada kada je na deklaraciji naznačeno da za njih ne

vrijede uobičajeni propisi. Procjena rizika: strategije koje se temelje na sigurnim i najnovijim znanstvenim saznanjima. Kada EU razradi svoju strategiju sigurnosti prehrambenih

proizvoda i utvrdi koji je opasnost moguća, donosi odluke sukladno fundiranom mišljenju struke i najnovijem stanju tehnoloških razvoja. S tim u vezi Europska komisija konzultira se sa

stalnim Odborom za deklaracije prehrambenih proizvoda i za zdravlje životinja, u kojem su zastupljene sve europske zemlje. Budući da se stalno pojavljuju novi prehrambeni proizvodi i

novi proizvodni postupci, u EU se kontinuirano vrši ocjenjivanje i ponovno procjenjivanje rizika koji dolazi od novih proizvoda. 2002. osnovana je Europska agencija za sigurnost

H M Γ u okolini
H M H te
H re H le - Arial

Γ pojedini - masno

H M Γ u njihovoj okolini
- Arial H M

} - područeno
la.

} - masno

Γ u H joj Γ mjeri
- kurziv

} H temeljito obrazloženom
- Arial

H savjetuje

}

H M Γ Europske unije

}

} - Times New Roman
H opasnosti H je H 2E
Γ Godine

prehrambenih proizvoda koja pri tome ima središnju ulogu. Prije no što odluči je li određeni prehrambeni proizvod ili određena vrsta stočne hrane sigurna i prije no što dopusti određeni aditiv ili

} H ran
-masho

određenu tvar u aditivu, EU najprije pribavlja stručna mišljenja. Pri upravljanju rizicima EU primjenjuje načelo opreza: postoji li osnovana sumnja u riziku, Komisija poduzima mjere

- masho H Europska unija
Γniz H nih
H ona
Hna opasnost - Arial

kako bi tu opasnost ograničila. Ona pritom ne mora čekati na dokaz koji će potvrditi postojanje rizika. To načelo dakako ne smije služiti kao izgovor za određene protekcionističke mjere.

H uopće
Γda H ji IM
H M Γ zaštitnih carina
Γsesa H uče Γ strane

Ukoliko stručna može sa sigurnošću dokazati o kakvom se točno riziku radi, ona ipak mora znati koje su moguće opasnosti od djelovanja određenog prehrambenog proizvoda ili određene

}

vrste stočne hrane prije no što se Komisija može pozvati na načelo opreza i poduzme odgovarajuće mjere protiv tog proizvoda. Sve mjeru koje Komisija poduzima smiju se odnositi isključivo na

- masho
H što će ih
H zeti

taj potencijalni rizik. One ne smiju biti diskriminirajuće, što znači da se u jednakoj mjeri moraju odnositi na sve proizvođače. Osim toga, mora se ispitati koji trošak i kakvu korist donosi ta

H mogući
- Arial

intervencija, odnosno nepotpuna

intervencija, tako da to ~~mogu~~ biti samo ~~predstojec~~ mjere, a da struka i dalje nastavlja raditi na postizanju ~~vse~~ sigurnosti. U nadležnosti Europske

agencije za sigurnost prehrambenih proizvoda je i savjetovati se s europskim institucijama, a osobito s Europskom komisijom, po svim pitanjima struke glede proizvodnje², prerađe⁴ i ³ procjene prehrambenih proizvoda i stočne hrane. Pritom ona otkriva široki spektar¹ između ostalog hrane, genetski modificiranih organizama (GMO), zdravlja životinja, ¹čuvanja životinja

sukladno vrsti te zdravlja bilja.

Donositeljima odluka u EU, Agencija ~~bolje~~ i transparentnije negoli prije nudi stručna mišljenja i stavove.

- masho

H Smiju

H prijelazne

Γ jedne

H elike

} - područeno

H M

Γ EU

- kurziv

le

le,

ku

H pohodu

↓

} 1-4

} - masho

- Arial

H djelotvornije

- masho